

Bomba, Sokak ve Yeni Somali

Somali halkı geçtiğimiz hafta sonu Mogadişu'da meydana gelen büyük bir bombalı saldırı ile sarsıldı. 500 kg patlayıcı yüklü bir kamyonet birkaç güvenlik noktasını geçtikten sonra şehrin işlek yerlerinden birinde patladı. Sokak ortasında gerçekleşen patlamada 358 insan hayatını kaybederken çok daha fazla sayıda insan da yaralandı. Uzun zamandır siyasi istikrarsızlık yaşanan ülkede bu zamana kadar meydana gelen en büyük saldırılardan biriydi.

Saldırıyı hâlâ üstlenen olmadı ama Somali istihbarat birimleri saldırının el-Şebab bağlantılı olduğuna işaret ediyor. Hatta asıl hedefin Türkiye'nin Mogadişu'da yeni açtığı askerî eğitim kampı olduğu iddia ediliyor. Bu ihtimal bana hiç anlamsız gelmedi.

Saldırıyı üstlense de üstlenmese de Somali'nin istikrar kazanması ve güvenliğin yeniden tesis edilmesinde el-Şebab'ın ciddi bir engel teşkil ettiğini hepimiz biliyoruz. Bugüne kadar çok sayıda saldırı gerçekleştiren örgüt Somali'de operasyon kabiliyeti en güçlü olan örgüt. Bu yüzden saldırıdan el-Şebab'ın sorumlu tutulması da çok şaşırtıcı gelmemeli.

Bu acı olay sonrasında da Türkiye Somali halkının yanında olduğunu bir kez daha gösterdi. Kanlı olay bizzat en yüksek makamlarca kınanırken Türkiye'nin ambulans uçakları yaralıları getirmek için havalandı. Sağlık Bakanı Ahmet Demircan bizzat kendisi Mogadişu'ya giderek yaralıların tahliyesi ile ilgilendi. Olayda yaralanan pek çok insan hızla Türkiye'deki hastanelere getirildi.

Somalililer, "Somali kıyılarında yüzen Avrupa Birliği'ne ait büyük donanma gemileri neredeler? Neden acil yardım sağlamadılar?" diye sorarken Türkiye'nin hızla attığı adımlardan memnunlar. Günlerdir sosyal medyada Türkiye-Somali kardeşliğini vurgulayan paylaşımlar dolaşüyor. Hatta Somali'de bir stadyum dolusu insanın "Erdoğan! Erdoğan!" diyerek yaptığı tezahüratlar paylaşıldı.

Somalililer dünyanın kendilerini yalnız bırakmasına tepki duymakta haklılar elbette. Yeri geldiğinde mangalda kül bırakmayan; dostluk, dayanışma mesajları veren Batı'nın bu zor zamanlarda sessiz kalması anlaşılır gibi değil. Sayıları karşılaştırmak etik değil ama Avrupa'da 3-5 kişi öldürüldüğünde verilen tepkilerin Somali için gösterilmemesi "Avrupalının hayatı daha mı değerli?" sorusunu sordurtuyor insana.

Saldırı neyi hedefledi?

2007'de Amerika ve Etiyopya ortak girişimi ile dağıtılan İslam Mahkemeleri Birliği'nin ardından ismini duyuran el-Şebab, o dönemin parametreleri ile değerlendirildiğinde meşru bir zemine sahipti. Somali'ye yapılan dış müdahalenin tepkisel bir yansıması olarak halk nazarında da kurtarıcı bir misyon olarak addedildi. Örgüt kısa sürede Somali genelinde büyük bir toprak parçasını yönetir oldu. Amerika'nın desteği ile Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan devlet yapısı ve onu korumak için görevlendirilen AMISOM birlikleri el-Şebab militanlarınca her daim hedefteydi.

Ancak bu tablo 2011'den sonra değişmeye başladı. Bu dönemde el-Şebab'ın kontrolü altındaki bölgelerde başlayan gıda krizi, geride oldukça acı bir bilanço bıraktı. Örgütün kontrol ettiği bölgeleri dışarıdan gelen yardımlara açmaması ise halk nazarında örgüte karşı bir tepki oluşmasına sebep oldu. Örgütün el-Kaide'ye bağlanarak küresel cihad networkü içine dâhil olması ise, örgütün millî karakterini zayıflatan bir etki yaptı. Dışarıdan gelen yabancı savaşçıların dâhil olması, saldırılarını Kenya üzerinden bölgesel hale getirmesi, el-Şebab'ın daha tanınır olmasını sağladı ama Somaliler nezdinde ülke için bir çözüm odağı olma potansiyelini sona erdirdi. Halkın nazarında Şebab'a duyulan sempati giderek öfke ve kızgınlığa dönüştü.

2011'den sonra Türkiye'nin Somali'ye destek vermeye başlaması ve ülkede art arda kalkınma hamleleri başlatması, halk için bir umut olurken artık Somali halkı yerine el-Kaide çıkarlarını gözetmeye başlayan el-Şebab için bu arzulanır bir hal değildi. Örgüt fikrî ve faaliyetler olarak Türkiye'ye karşı olduğunu defalarca ilan etti. Türkiye elçiliğine yapılan bombalı saldırı bunun en somut göstergesiydi.

Somali devleti Türkiye'nin desteği ile ayağa kalkmaya ve düzeni yeniden tesis etmek için toparlanmaya

başladı. Ancak buna rağmen el-Şebab askerî gücünü büyük oranda koruyarak varlığını devam ettirdi. Ve her fırsatta Mogadişu'daki devlet yapısını ve bu yapıyı koruyan AMISOM birliklerini hedef aldı. Ancak bu sefer fark şuydu ki, örgütün halk nazarındaki sempatisi giderek geriliyordu.

AMISOM'un varlığı bugüne kadar el-Şebab'a güçlü bir propaganda fırsatı tanıdı. Somali için görevlendirilen bu karma birliğin çoğunluğunun Müslüman olmayan askerlerden oluşuyor olması örgütün elini güçlendiriyordu. Ancak Türkiye'nin geçen ay ülkede açtığı askerî eğitim kampı bu güçlü kozu Şebab'ın elinden alacak bir hamle oldu. Türkiye'nin burada Somali askerlerini eğitmesi ve Somali ordusunun kurulması için düğmeye basması, birkaç yıl içinde el-Şebab'ın karşısında AMISOM yerine millî bir ordunun çıkacağı anlamına geliyordu.

Bu yüzden yazının başında belirttiğim gibi son saldırının aslında Türkiye'nin askerî eğitim kampına yönelik olduğu yönündeki iddialar bana tutarsız gelmedi. Bu saldırı bu anlamda amacına ulaşmamış olabilir ama örgüt yeniden denemekten kaçınmayacaktır.

Somali'de Yeşeren Umut

Bu karanlık tablo içinde Somali adına hâlâ ümitvar olunması gerektiğini gösteren şeyler de yok değil. 1991'den beri huzursuz bir ortamda yaşayan Somali halkı, aradan geçen bunca yıla rağmen hâlâ direnerek günlük hayatın akışını devam ettiriyor. Bu son saldırı Mogadişu'da hayatı felce uğrattı ama insanlar hemen toparlanarak tepkilerini dile getirmeye başladılar. Bazı şehirlerde düzenlenen teröre lanet gösterileri ve yürüyüşler, ülke adına sevindiriciydi.

Şu an Somali'de halkın büyük çoğunluğunun desteklediği bir hükümet iş başında. Türkiye'nin de desteğiyle yeni bir Somali inşa ediliyor. Buna rağmen halkın içinde hâlâ Şebab'a sempati duyan azınlık bir grubun bulunduğunu biliyoruz. Bu kesim içindeki insanlar da aslında sivillerin öldüğü bombalı intihar saldırıları yüzünden huzursuzlar. Onlar açısından bile örgütün bir zamanlar yaslandığı meşru zemin giderek daralıyor.

Bu son olay Somali'yi maddi ve manevi yönden büyük bir zarara uğratmış olabilir ama beklenmedik şekilde insanları yeniden ayağa kalkmaya zorladı. Sokak gösterileri ve sosyal medya paylaşımları gösteriyor ki, uzun süredir parçalanmış bir görünüm arz eden ülke insanları bir konuda birleştiler. Bombalar yeni Somali'yi şekillendirmek isteyebilir ama sokağa çıkan halkın verdiği mesaj çok güçlü ve çok açık. Halk kaynağı ne olursa olsun terörün Somali'de daha fazla can almasını istemiyor.